

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies / Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá

URL of the journal / URL časopisu: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Author(s) / Autor(i): Martin Schmiedl
Article / Článok: Důvody Nigeru k účasti na intervenci v Mali: heterarchie v oblasti Sahelu/Sahary a regionální bezpečnost
Publisher / Vydavateľ: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica
DOI: <http://doi.org/10.24040/politickevedy.2019.22.3.164-191>

Recommended form for quotation of the article / Odporúčaná forma citácie článku:

SCHMIEDL, M. 2019. Důvody Nigeru k účasti na intervenci v Mali: heterarchie v oblasti Sahelu/Sahary a regionální bezpečnost. In *Politické vedy*. [online]. Vol. 22, No. 3, 2019. ISSN 1335 – 2741, pp. 164-191. Available at: <http://doi.org/10.24040/politickevedy.2019.22.3.164-191>

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu *Politické vedy*. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

DŮVODY NIGERU K ÚČASTI NA INTERVENCI V MALI: HETERARCHIE V OBLASTI SAHELU/SAHARY A REGIONÁLNÍ BEZPEČNOST

REASONS OF NIGER TO PARTICIPATE ON INTERVENTION IN MALI: HETERARCHY IN SAHEL/SAHARA AND REGIONAL SECURITY¹

Martin Schmiedl*

ABSTRACT

Current situation in Sahel is today one of the most important topics in study of Africa. Sahel or Sahara poses interesting area to study sub-state actors. As this area is hardly to control it could pose the unpredictable factor both in internal or international politics. Therefore, it is also important for the study of reasons behind interventions in the area. This article deals with an analysis of reasons which led to the Nigerien participation in the intervention in the internal conflict in Mali. The main aim of the paper is to indicate how specific actors and permeable borders caused a safety threat to Niger during the conflict in Mali. The author discusses the roles of the Tuaregs and the Sahel/Sahara in the Niger's decision to support and actively participate in the Malian conflict. Using the concept of heterarchy it is presented how local actors perform significant roles in the Sahara's and Sahelian area. Viewed this way, the Sahara is not an obstacle but it connects the people, social groups and states. This space together with different groups that operate there, poses a security threat considering the fact that it is an armed group operation area, which can lead to a conflict contagion.

Key words: Africa, intervention, Niger, Mali, heterarchy, substate actors

* Mgr. Martin Schmiedl je interním doktorandem Katedry politologie, Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, Rokitsanského 62, 500 03 Hradec Králové, Česká republika, e-mail: martin.schmiedl@uhk.cz.

DOI: <http://doi.org/10.24040/politickevedy.2019.22.3.164-191>

¹ Tento text vznikl v rámci projektu Specifického výzkumu FF UHK *Vnitrostátní konflikty v subsaharské Africe*. Z části se jedná o publikování kapitol (část teoretické kapitoly a kapitoly o konfliktu v Mali) diplomové práce *Důvody intervencí vnějších aktérů v afrických vnitrostátních konfliktech* obhájené autorem na Katedře politologie FF UHK v roce 2015.

Úvod

Vnější intervence do vnitrostátních konfliktů patří mezi nejdůležitější oblasti bádání v rámci bezpečnostních studií a mezinárodních vztahů. Významnou pozici má pak toto zkoumání zejména v africkém areálu. Afrika má velmi významný podíl na globálním počtu intervencí v porovnání s ostatními regiony. (Jackson, 2002) Představuje tak zajímavou oblast ke studiu problematiky intervencí, ať už z pohledu jejich důsledků či příčin.²

Typickým případem intervence do vnitrostátního konfliktu byl i konflikt v Mali, který začal v roce 2012. Události odehrávající se na severu Mali měly velký význam nejen pro samotný stát, ale i pro regionální bezpečnost. Tuaregové, jedni z nejdůležitějších aktérů tohoto konfliktu, totiž přinášeli zásadní otázku přeshraničních komunit a jejich vlivu na rozhodování okolních států o účasti v konfliktu. Tato otázka byla podstatná zejména pro Niger, kde Tuaregové představují důležitou politickou sílu. Ti dle některých odhadů tvoří přibližně 9 – 10 % populace. (Fearon, 2003; Fearon, 2003a; Kisangani, 2012) Vzhledem k tomuto faktu stál Niger před otázkou, zda se podílet na intervenci a ukončit nestabilitu v sousedním státě, nebo se intervence z důvodu potenciálních nepokojů Tuaregů ve vlastním státě naopak zdržet. Tento fakt musel prezident Nigeru **Mahamadou Issoufou** zvažovat zejména z důvodu historické zkušenosti s přeléváním konfliktů mezi Mali a Nigerem a nejisté podpěře tuarežské menšiny při případné intervenci v Mali. Niger se nakonec společně s intervencí ECOWAS a OSN účastnil, předcházelo tomu však váhání a zvažování potenciálních přínosů a rizik, kde kromě radikálního islamismu hráli roli Tuaregové. Předmětem této studie tak bude konflikt v Mali a postoje Nigeru. Autor se zaměří zejména na dobu od roku 2012, kdy v Mali probíhal konflikt mezi Tuaregy a centrální vládou.

Cílem práce je poukázat na prostor Sahary a Sahelu, jako na bezpečnostní riziko, které souvisí se špatnou kontrolovatelností tohoto území a specifickým způsobem výkonu autority v těchto oblastech. Tato případová studie, která se zaměřuje na rozhodování Nigeru o intervenci v Mali, tak poukazuje na důležitost charakteru území, na kterém je Nigerem jen obtížně vykonávána autorita. Tím je heterarchie v oblasti Sahelu a Sahary, kde působí různí substátní aktéři.

² V obecné rovině se důvody intervencí zabývají například Regan (1998; 2002), Kathman (2010; 2011) Carment a James (1996), Mello (2014), důsledky či úspěšností intervencí pak například Lektzian a Regan (2016), Mason a Fett (1996), Balch-Lindsay, Enterline a Joyce (2000), Regan (1996).

Tento prostor může i vzhledem k povaze hranic, které rozdělují různá etnika do více států, představovat bezpečnostní riziko.

V Africe, kde jsou hranice velmi propustné, sehrává geografická vzdálenost velmi důležitou roli a nakažlivost konfliktem (přelévání konfliktu) je tak více pravděpodobná. Typickým příkladem bylo rozšíření konfliktu ze Sierra Leone do Guinei, regionální charakter konfliktu v DRC či přeshraniční přesah působení Boko Haram. Koncept heterarchie, který v africkém kontextu rozvíjí zejména **Georg Klute** (2013), je pak vhodným nástrojem pro zachycení fenoménu přeshraničního působení a vzájemného ovlivňování jednotlivých událostí v sousedních zemích, zejména pak v oblasti Sahelu/Sahary.

Geografické faktory (přeshraniční působení socio-etnických skupin, propustnost hranic, pouštní oblasti) mohou být úzce propojeny s otázkou etnicity. Na jednu stranu se stát může cítit ohrožen blízkostí konfliktu, na druhou však může sehrát významnou úlohu i reakce etnických skupin na území takového státu. Ty mohou oponovat případné intervenci proti etnicky příbuzným skupinám. Jedná se tak o přenesení mezinárodní otázky na domácí politickou scénu. (Carment – James, 1996) Niger reprezentuje typický případ. Ve vztahu k Mali představuje stát, který musí řešit otevřený prostor Sahary a skupiny žijící na tomto území. Zároveň je pro něj zásadní otázka bezpečnosti vzhledem k možnému nakažení konfliktem z důvodu propustnosti hranic.

V této interpretativní případovou studii, je poukázáno na důležitost prostoru Sahary a působení Tuaregů v této oblasti. Za využití konceptu heterarchie je interpretováno rozhodování Nigeru o účasti na intervenci v Mali. K tomu jsou využity novinové články a různá prohlášení prezidenta Nigeru či **Mohamada Anacka**, který je bývalým, ale stále velmi vlivným vůdcem Tuaregů v Nigeru. V této práci tak bude nabídnut pohled na intervenci v Mali z hlediska Nigeru. Autor se bude soustředit na důvody, které vedly k tomu, že se Niger rozhodl intervence zúčastnit. Zásadní zřetel bude věnován analýze role prostoru (Sahara/Sahel), a substátním aktérům (Tuaregové a teroristické skupiny), kteří v oblasti působí a při rozhodování Nigeru o účasti na intervenci v Mali sehráli zásadní roli. Zásadními jsou v tomto ohledu zejména práce **Georga Kluteho** (2013), **Mortena Bøase** (2015), **Baze Lecocqa** (2010; 2013) či **Judith Scheele** (2012). Samozřejmě z obecného hlediska zkoumání intervencí je nutné zmínit význačné práce **Jamese Rosenaua** (1969) a v poslední době zejména **Patricka Regana** (1996; 1998; 2002; 2010). Pro zpracování studie byly zásadní novinové články z médií, jako Le Monde, The Guardian či BBC atd.

V prvých dvoch častiach autor nabídnú krátky prehľad stávajúcich štúdií, ktoré sa zaoberajú konceptom intervencií a dôvodmi intervencií vo vnútroštátnych konfliktoch. Bude tiež predstavený koncept heterarchie, ktorý je zásadný pre interpretáciu bezpečnosti práve v Sahelu a Sahaře. V tretej časti je uvedený samotný konflikt v Mali. Čtvrtá časť je venovaná interpretácii rozhodovania a postojom Nigeru vo vzťahu k konfliktu v Mali. Text tak poukáže na dôležitosť pochopenia a analýzy tejto účasti v rámci konceptu heterarchie.

1 Co je to intervence?

Intervence je v podstate stály a trvale prítomný aspekt mezinárodných vzťahov. (Aydin, 2012) V prípade snahy o definíciu pojmu intervence je nutné mať na pamäti, že pojem je široce užívaný ako laicky, tak odbornou verejnosťou, a veľmi často jím rôzni autori mínia veľmi rozličné veci. V súčasnej teórii zabývajúc sa týmto fenoménom je stále základným východiskom realistická definícia **Jamesa Rosenaua** (1969). Tá sa dodnes využíva ako východisko pre definície súčasných autorov (srov. Regan, 1998; Gent, 2007; Gent, 2008; Regan – Meachum, 2014). Zkoumanie intervencií sa preto veľmi často točí okolo realistického štátocentrického chápania sveta. (Regan, 1998) **Rosenau** nejdříve v najširšom a nejobecnějšim pojetí poukazuje na fakt, že intervence může být často nahlížena vágně jako „akce, kdy jeden má vliv na záležitosti druhých.“ (Rosenau, 1969, s. 153)³

Vzhľadom k problému obecnosti definícií **Rosenau** (1969, s. 161) pridáva dve kľúčové kritéria, kedy intervence chápe ako akcie porušujúce normy („*convention breaking*“)⁴ a orientované na autoritu („*authority-oriented*“). Práve tieto dva faktory odlišujú intervenciu od pouhého vlivu. Ve svém pojetí nechápe intervenciu jako nutně čistě vojenskou akci, ač je jeho definice ukotvena v realistických základech. Zásadní je, že nějakým způsobem ovlivňuje rozhodovací procesy a autoritu v zemi. Jedná se tedy o akci, která narušuje či mění strukturu rozhodování v dané zemi. (Regan, 1998; Regan – Meachum, 2014; Gent, 2007)

Z **Rosenauova** pojetí vychází i jeden z nejnápadnejších autorov publikácií zabývajúcich sa otázkou intervencií **Patrick Regan** (1998; 2002). V jeho prípade

³ Velmi široké pojetí intervencií užíva napríklad Joseph S. Nye (2007). Je třeba podotknout, že v prípade široké definície intervencie sa tento pojem „dá zaměnit s imperialismem, agresí, kolonialismem, neokolonialismem či válkou,“ jak upozorňoval například sám Rosenau (1969, s. 153).

⁴ Jedná se o jakési „zdůraznění zlomového aspektu...akt porušení právních norem a konvencí.“ (Königová, 2001, s. 55)

je intervence vojenská či ekonomická vměšování se do vnitrostátního konfliktu, a to buď podporou vládní či opoziční strany. Faktor porušení norem (convention-breaking) je jednodušeji identifikovatelný v intervenci vojenské než ekonomické. Ekonomická intervence musí představovat takový zásah, který například změni tok ekonomické pomoci vládě ve vztahu ke konfliktu.⁵ Zajímavostí je, že **Regan** zároveň v této definici vylučuje diplomatické či multilaterální intervence. K tomu jej vede fakt, že diplomatické intervence nepředstavují vysoké riziko a nemají ani takové náklady jako například ty vojenské. Multilaterální v sobě naopak nesou jiný způsob rozhodování než unilaterální. (Regan, 1998; 2002) Podobně definují intervenci i **Ibrahim Elbadawi** a **Nicholas Sambanis** (2000), kteří vychází právě z **Regana**.

V některých případech autoři upravují definici intervence účelu zkoumaného jevu. Například když se **Regan** společně s **Aysegulem Aydinem** (2006) zabývají problematikou diplomatických intervencí, volí širší definici. Za intervence v tomto případě vnímají takové akty, které ovlivňují nebo „*manipulují informace, s nimiž válčící strany operují,*“ nebo které mají potenciál „*ovlivnit strukturu vztahů mezi válčícími stranami.*“ (Regan Aydin 2006, s. 737) To jim umožňuje zkoumat i mediace či diplomatické intervence. Podobně širokou definici využívá i **Anke Hoeffler** (2014) ve své práci o vlivu intervencí na budování míru. Relativně netypickou definici ve své práci o intervencích nabízí **Aydin** (2012), který se zaměřuje na čas vstupu do konfliktu. Primární strany konfliktu jsou zde přítomny od začátku a stály tak u zrodu konfliktu, intervenující se ho účastní až v průběhu.

Nejčastější definicí je úzké vymezení zaměřené na vojenské intervence. **Herbert Tillema** (1989, s. 181) považuje intervenci za „*akt války.*“ Vojenskou intervenci pak s **van Wingenem** definují jako „*vojenskou akci oficiálních ozbrojených jednotek jednoho státu za hranicemi vlastních hranic a v rámci teritoria jiného státu, která zahrnuje: námořní ostřelování, vzdušné bombardování, ostřelování a výsadek bojových jednotek v bitvě nebo připravených k boji.*“ (Tillema – van Wingen, 1982, s. 224) Později definici upravuje pod označením „*zahraniční zřetelné vojenské intervence.*“ Klíčové aspekty však zůstávají stejné, když mluví o všech vojenských operacích na cizím území nebo i o vojenských jednotkách, které jsou k nim připraveny. (Tillema, 1989, s. 181) Téměř totožně definuje vojenské intervence i další klasik

⁵ Regan (2002) ve své knize uvádí příklad situace, kdy USA změni ekonomickou pomoc El Salvadoru, která je zde normou, což je vázáno na domácí politický konflikt.

tohoto tématu **Frederick Pearson** (1974; 1974a), který bere v úvahu jak jednotky bojující tak k boji připravené.

Totožně **Patricia Sullivan** a **Michael Koch** hledí jen na vojenské intervence. Stanovují však podrobnější kritéria, když vyžadují „*oficiální výsadek alespoň 500 regulérních vojáků, který má bezprostřední efekt a politický cíl.*“ (Sullivan, Koch, 2009, s. 709; Sullivan, Koch, 2008, s. 3)⁶

I v našem případě se zaměříme na intervenci jako vojenskou akci ozbrojených jednotek.⁷ Budeme se tedy držet definice intervence jako vojenského aktu. K tomu nás vede především to, že vojenské intervence jsou nejzřetelnější a díky tomu i jasně odlišitelné právě například od pouhého vlivu. Na rozdíl od výše uvedených prací **Regana** (1998; 2002) však za intervenci budeme považovat i vojenský akt v rámci multilaterální intervence, tedy účast na společné intervenci s dalšími státy. Je sice pravdou, že takové intervence mohou podléhat jinému způsobu rozhodování, avšak vkročení vojenských jednotek na území jiného státu s jasným cílem pomoci jedné straně konfliktu či ho zažehnat je stále intervencí.

2 Proč státy intervenují a proč ne?

Vzhledem k tomu, že se tato práce zabývá hlavně důvody Nigeru intervenovat, zaměříme se právě na faktory často označované za klíčové při rozhodování státu intervenovat. Důvody, které státy vedou k intervenci, nebo je naopak odrazují, můžeme rozdělit do tří základních kategorií. Těmi jsou aspekty ekonomické, bezpečnostní a emocionální. Některé aspekty by se daly zařadit do více než jedné kategorie; například mezinárodní obchod (ekonomický aspekt) může být vnímán za součást bezpečnosti státu, naopak třeba vysoká intenzita (spíše bezpečnostní kategorie) konfliktu může být zároveň emocionálním faktorem.

Začneme ekonomickými faktory. Státy mohou mít zájem na intervenci ve vnitrostátním konfliktu z různých ekonomických důvodů. Pro státy, africké nevýmaje, platí například klasický argument přitažlivosti vzácných surovin, které mohou intervenujícímu přinést ekonomický zisk. (Yoon, 2005) V tomto

⁶ Sullivan a Koch (2009) vylučují z definice například vojenská cvičení, protože akce musí mít jasný cíl v daném konfliktu.

⁷ Je třeba zmínit, že existují i příklady jiného způsobu definování intervencí. Například Martha Finnemore (2003) za intervence považuje jen to, co samy státy za intervenci považují. Je však nutné upozornit, že i pro její definici je zásadní zřejmá vojenská akce.

případě je často zmiňována zejména přitažlivost velmi snadno získatelných surovin. Mnohdy se pak popisuje různé rozkrádání či ovládnání těžebních oblastí či přímá účast na pašování vzácných surovin. Loupení a kořistnické chování se samozřejmě nemusí vztahovat pouze na vzácné suroviny. Známé jsou případy pašování a rozkrádání majetku nigerijskými jednotkami v rámci ECOMOG⁸ při intervenci v Libérii (McGregor, 1999) či chování rwandských či ugandských jednotek v DRC. (Yoon, 2005) Specifikem u afrických zemí je pak také potenciální ekonomický profit získaný skrze finanční ohodnocení svých vojáků na zahraničních misích. (Prouza – Horák, 2015; McGregor, 1999) Tento aspekt se samozřejmě vztahuje jen na intervence v rámci mezinárodních organizací typu ECOWAS nebo OSN. Vojáci jsou totiž v takovém případě dobře zaplacení a státu, který navíc získá finance i na vybavení, se tak vyplatí posílat své jednotky právě do intervencí mezinárodních organizací.⁹ (Prouza, Horák, 2015)

Ekonomický zisk spojený s intervencí může být navázán i na obchodní vztahy mezi zemí, kde probíhá konflikt, a tou, která má zájem intervenovat. Tento fakt se ale váže spíše na země mimo Afriku. Autoři jako **Aydin** (2012) či **Benjamin Fordham** (2007; 2008) argumentují snahou států bránit své ekonomické zájmy. Oba přitom vychází z roviny liberalismu¹⁰ a vlivu konfliktu na zhoršení obchodu. Ekonomické faktory lze samozřejmě nahlížet i bezpečnostní optikou. Tato rovina pak vychází spíše z neorealismu: stát snažící se uchovat svou mocenskou pozici může konflikt vnímat jako ohrožení svých obchodních zájmů jako složky moci. Udržení kontroly nad ekonomickými kapacitami i mimo své území může představovat důležitý prvek při rozhodování. (Waltz 1979; Jervis 1978) Je třeba zdůraznit, že logika ochrany ekonomických zájmů příliš mezi africkými státy nefunguje, a to hlavně vzhledem k faktu, že vzájemný obchod mezi africkými státy pro ně není vitální.

Do skupiny emocionálních aspektů patří jednoznačně otázka etnicity. (Regan 1998) Ta obzvláště v Africe patří mezi nejkoumanější aspekty politiky, ač je její role možná mnohdy přeceňována.¹¹ Tento argument je též propojen

⁸ Pro jednotky ECOMOG se vžil označení „*Every Car Or Moveable Object Gone*.“ (McGregor, 1999, s. 496)

⁹ Zajímavou studii zabývající se účastí států Afriky v multilaterálních misích (v tomto případě Ghany) je článek Jana Prouzy a Jakuba Horáka. (2015)

¹⁰ Aydin (2012) ve svém vysvětlení využívá Moravcsikův liberalismus a vliv domácích aktérů, zejména ekonomických, kteří vytváří tlak na stát, aby bránil jejich ekonomické zájmy.

¹¹ Etnicita se jako klíčový faktor zkoumá ve výzkumech afrických voleb, konfliktů a dalších fenoménů (srov. Reynal-Querol, 2002, Teshome, 2008, Erdmann – Basedau, 2008, Collier – Hoeffler, 1998).

s geografickou blízkostí a propustností hranic v Africe. Mnoho etnik či národností v Africe zůstalo rozděleno mezi více států, a tak může být intervence způsobena utrpením etnika za hranicemi státu. (Yoon, 2005) Právě díky etnickým přeshraničním vazbám může být etnicita poměrně silným imperativem pro intervenci nebo naopak její odmítnutí. (Carment, James, 1996; Carment, James, Taydas, 2009; Regan, 1998) Etnické skupiny tak mohou cítit větší sounáležitost s lidmi ohroženými konfliktem či naopak mohou být proti intervenci, pokud mají za to, že intervence by jejich soupeřníky ohrozila. I když je etnicita či etnická příbuznost emočním charakterem, nemusí to nutně znamenat, že je iracionální. (Carment, James, Taydas, 2009) Tento faktor tak může výrazně ovlivňovat rozhodování státu v otázce, zda intervenovat či nikoli.

Velmi důležitým důvodem vedoucím státy k intervenci do vnitrostátních konfliktů je pochopitelně také otázka bezpečnosti. Pod tuto kategorii může spadat vícero proměnných. Můžeme sem zařadit problematiku intenzity konfliktu a lidského utrpení, které konflikt způsobuje či zesiluje, geografickou blízkost a nakažlivost konfliktu (regionální bezpečnost) či vytváření vln uprchlíků. Jak již bylo uvedeno výše, do této kategorie by se v určité situaci daly zařadit i ekonomické aspekty. Mnohdy mohou být totiž tyto faktory vzájemně propojené.

Můžeme předpokládat, že vysoká intenzita konfliktu bude více ohrožovat státy blízké a je pravděpodobnější, že důsledkem takového konfliktu také bude větší počet uprchlíků. Intenzita konfliktu či lidské utrpení je ve vztahu k intervencím dvousečným argumentem. Teoreticky může být vysoká intenzita konfliktu i překážkou: potenciální zisky z intervence totiž nemusí vždy převážit náklady na intervenci, které musí intervenující stát obětovat na vyřešení rozsáhlého konfliktu. Na druhou stranu může rozsáhlý konflikt s velkým množstvím obětí představovat riziko rozšíření za hranice státu a v důsledku toho i rozkolísání celého regionu. (Regan, 1998) Vystává zde proto problematika regionální bezpečnosti, blízkosti konfliktu a jeho nakažlivosti. Obecně platí, že sousedé budou spíše intervenovat do konfliktů ve vedlejších státech. (Regan, 2010) Prvním aspektem, který je na toto napojen, je problematika uprchlictví. Uprchlíctví může být úzce spojeno s otázkou intenzity konfliktu a přeléváním konfliktu do okolních zemí. Někteří autoři však poukazují na fakt, že vysoká intenzita nemusí automaticky způsobovat výrazné uprchlické vlny. (Regan, 1998) Tento argument patří mezi bezpečnostní především z toho důvodu, že uprchlíci mohou působit jako významný destabilizační faktor ve státě, který je přijímá. (Kathman, 2011) Ve své podstatě je tak propojen s

regionálními zájmy států a regionální bezpečností, což nás přivádí k otázce propustnosti hranic v Africe. Intervence tak může sloužit i k zastavení vzniku uprchlických vln. (Kathman, 2011) Uprchlíci totiž mohou představovat významnou zátěž pro stát, který je hostí. (Kathman, 2010)¹² Geografická vzdálenost a s ní spojená nakažlivost konfliktem či přítomnost uprchlictví je velmi často zkoumaným aspektem (srov. Pearson, 1974a; Regan, 1998; Regan, 2002; Yoon, 2005; Kathman, 2010; Kathman, 2011) a ve vztahu k intervencím je důležitá obzvláště v Africe.¹³ To je způsobeno zejména špatnou kontrolovatelností hranic afrických států, které jsou velmi propustné, a někteří substátní aktéři v důsledku působí ve více státech.¹⁴ Příhraniční prostor v afrických zemích totiž nerozděluje, ale naopak spíše spojuje komunity v „*transnacionálním prostoru*.“ (Hüsken – Klute, 2015, s. 321)

Navíc pro africké státy platí, že se orientují na regionální otázky bezpečnosti. K tomu je vede právě vysoká míra nakažlivosti konfliktů. (Ayoob, 1989; Ayoob, 2002) Jako součást argumentu bývá některými autory zkoumána i problematika etnicity, a to právě vzhledem k tomu, že etnické hranice mohou překračovat hranice státní. (Yoon 2005; Regan 1998) Důvodem je pochopitelně též proveditelnost intervence. Blízký stát je lépe schopný zhodnotit potenciální úspěšnost intervence a také lépe projektovat svou moc. (Regan, 1998; Yoon, 2005; Pearson, 1974a)

Významnou roli tak v Africe a zejména v oblasti Sahelu a Sahary hraje geografie a na ní navázané bezpečnostní otázky (jak v otázce etnicity, nakažlivosti konfliktem či uprchlictví). Jak již bylo naznačeno, tak hranice v této oblasti jsou obecně velmi porézní, což ulehčuje pohyblivost a působení ozbrojených skupin. (Haysom, 2014) Právě tento fenomén zachycuje koncept heterarchie. **Georg Klute** (2013) se tímto pojmem, původně pocházejícím

¹² Uprchlíctví samozřejmě může být spojeno i s humanitárními a emocionálními důvody a snahou ukončit lidské utrpení. (Regan 1998)

¹³ Historicky je možno pozorovat otázku uprchlictví a nakažlivosti konfliktem v problematice geografické blízkosti například na případu konfliktu v Sierra Leone.

¹⁴ Státy v Africe vznikaly jiným způsobem než v Evropě. Na Berlínském kongresu bylo rozhodnuto o hranicích, které ve většině případů absolutně nerespektovaly národní, etnické, sociální, ale ani geografické faktory, a staly se tak faktem vnuceným evropskými velmocemi (Malaquias, 2001). Africké státy jsou proto dodnes rozděleny hranicemi, které neodpovídají hranicím ekonomickým, nedávají geografickou logiku a procházejí napříč sociálními a politickými jednotkami. (Thomson, 2010)

z neurovědy, snaží jít proti státocentrismu v konceptech týkajících se Afriky.¹⁵ Podobně jako další autoři předpokládá existenci více center (moci či autority), která nejsou propojena od nejvyššího k nejnižšímu, ale do různých směrů. Privilegia, moc, ale i suverenita jsou různým způsobem „fluidně“ distribuovány (Klute 2013, s. 10) či „difúzně sdíleny.“ (Hayden, 2007, s. 234) Ve státě neexistuje žádná oblast bez vlády, protože v těch zdánlivě neovládaných místech je státní suverenita nahrazena neformální politikou (Hayden 2007; Hanson, 2009). Vztahy mezi skupinami nejsou otázkou „*donucení a kontroly, ale oddělených a zároveň propojených, překrývajících se, ale také soutěživých sfér autority.*“ (McIntosh, 2000, s. 209) Tyto faktory se přeneseně dle **Hüskena a Kluteho** (2015, s. 321) projevují „*propojeností (connectivity)*“ a „*lokálností (locality)*“, což poukazuje na důležitost příhraničí jako prostoru, který nikoliv rozděluje, ale spojuje lokální komunity. Tento fakt souvisí s historickým systémem vlády v některých koloniích, který nebyl vždy efektivní na celém území. Některé elity tak obzvláště v příhraničí dosahovaly výrazné autonomie (Hansen, Stepputat, 2006). **Klute** (2013) tak heterarchii předkládá jako opak hierarchie. Kromě státu v Africe vyrostli další paralelní aktéři. Ty rozděluje do dvou kategorií: „*nahrazující a deviantní.*“ (Bellagamba, Klute, 2008, s. 9, cit. dle Klute, 2013, s. 4) První představuje skupiny snažící se „*podkopat suverenitu státu*“ (Klute, 2013, s. 5) a ve druhé jsou skupiny, které vznikly jako výsledek „*faktu, že Africký stát vznikl jako vnější projekt.*“ (Klute, 2013, s. 4) Dalo by se tak říci, že první vychází ze současného vývoje mezinárodních vztahů a druhý je otázkou historického nastavení. (Klute 2013)

Pro pochopení role bezpečnosti při rozhodování, zda intervenovat, je tedy důležité chápat specifický prostor Sahary a její jižní části Sahelu jako heterarchii. Důležitými pak na tomto území s velmi propustnými hranicemi jsou substátní skupiny, ať už máme na mysli pašeráky, ozbrojené skupiny či jednotlivé etnické skupiny. Hranice se stávají zásadním místem propojení událostí v jednotlivých státech. Právě přeshraniční a speciálně trans-saharské působení etnických, kmenových či různých ozbrojených uskupení je zásadní z pohledu bezpečnosti. (Hüsken, Klute, 2015; Scheele, 2012; Whitehouse, Strazzari, 2015) Sahara a Sahel je v tomto smyslu spíše spojnicí než rozdělovacím prvkem, ač je často vnímána právě jako dělicí hranice. Je prostorem pro bezpečnostní otázky z hlediska terorismu, migrace či trans-

¹⁵ Zároveň se tento termín využívá i v archeologii v otázkách sociální organizace (srov. Feinman, Price, 2007; Davies, 2009).

Saharských obchodních stezek. (Scheele, McDougall, 2012; Bøås, 2015) Sahara je prostorem výměny, přičemž nejvýznamnější je obchod s drogami a převaděčství. Svým způsobem je toto území ve stavu bezstátnosti,¹⁶ avšak neoficiální (nestátní) autoritu zde představují Tuaregové. (Scheele, 2012)¹⁷ Někdy se v tomto smyslu mluví také o bezvládi,¹⁸ které však není realitou, protože tato oblast je ovládána neformálními sítěmi bigmanů. (Bøås, 2015) Typickým příkladem, kde Sahara již sehrála roli prostoru, skrze který se rozšířil konflikt, byl konflikt v Libyi, který měl vliv na všechny blízké státy a speciálně na Mali (Hüsken – Klute, 2015).

Jak bylo uvedeno výše, Tuaregové v této oblasti představují zásadního nestátního aktéra. Jsou tak typickým příkladem toho, co **Patrick Chabal** a **Jean-Pascal Daloz** (1999, s. xx–xxi) nazývají „*retradicionalizací*“ či „*neformalizací*“ politiky v Africe. Tuaregové v oblasti Sahary představují autoritu, se kterou je třeba počítat. V některých oblastech jsou například odváděny poplatky místnímu tuarežskému náčelníkovi. (Scheele, 2012) Jak zdůrazňují **Chabal, Feinman** a **Skalník** (2004) náčelnictví, které úspěšně přežilo koloniální období, mnohdy získává na politické moci.

Tito aktéři vyplňují mocenské mezery a mnohdy i nahrazují či jsou výzvou státní suverenitě. V prostorech, které se zdají být bez státní moci, udržují autoritu. Tímto prostorem je typicky i Sahara a oblast Azawadu¹⁹ v Mali či Aïru v Nigeru obývaného Tuaregy. V situaci rozhodování státu, zda intervenovat, tak může zásadní roli sehrávat právě role substátních aktérů v heterarchickém prostoru Sahary a Sahelu. Nevedou k tomu pouze geografické faktory per se, ale i způsob, jakým je v této oblasti distribuována autorita. Právě pozice Tuaregů a dalších substátních aktérů tak byla zásadní pro rozhodování o intervenci Nigeru.

3 Konflikt v Mali

Výše uvedený koncept a jeho důležitost pro pochopení bezpečnosti v oblasti Sahelu a Sahary bude ukázána na případu konfliktu v Mali a účasti nigerských jednotek na intervenci v tomto státě. Pro pochopení celé problematiky je třeba

¹⁶ V tomto smyslu se jako bezstátní (stateless) označují některé osady v této oblasti. (Scheele, 2012)

¹⁷ Blíže k otázce mobility v prostoru Sahary viz McDougall a Scheele 2012 či Scheele 2010.

¹⁸ Jedná se o termín „*ungoverned spaces*“, který představuje „*geografickou oblast charakterizovanou absencí státní kontroly a státní suverenity*.“ (Bøås, 2015, s. 300)

¹⁹ Oblast severního Mali, která se odkazuje k prostoru mezi Timbuktu a Gao. (Bøås, 2015)

začít s popsáním jednotlivých aktérů konfliktu v Mali. Tito aktéři a jejich využití oblasti Sahelu a Sahary totiž bylo zásadní pro rozhodnutí prezidenta Nigeru o účasti na intervenci. Oba státy totiž představují příklady, kde můžeme identifikovat heterarchické uspořádání, a to vzhledem ke geografickým, ale i historickým faktorům.

Aktéry, kteří se účastnili konfliktu, je možné rozdělit na čtyři skupiny: Tuaregy, mudžahedíny²⁰, vládu Mali a vojenské pučisty. Zásadními pro nás jsou zejména první dvě skupiny. Konflikty a rebelie nejsou v Mali ničím novým. Začneme-li s Tuaregy, musíme podotknout, že problémy spojené s územím Azawad mají hluboké kořeny, naplno se však rozhořely až v 90. letech 20. století. Tuaregové této oblasti dlouhou dobu dominovali a ovládali místní obchodní cesty. První menší rebelie či odpor můžeme nalézt již v době francouzského koloniálního záboru, kdy právě Tuaregové nejdéle vzdorovali, a to až do začátku 20. století. Další revolty nacházíme během první světové války a v 60. letech 20. století. (Saraceno, 2014; Bøås, Torheim, 2013; Lecocq, Klute, 2013)²¹ Z tohoto výčtu je patrné, že Tuaregové separatistické tendence dlouhodobě vykazují, paradoxně však bez iredentismu. Tato etnická skupina je rozdělena do více států a počátek konfliktu v 90. letech je také úzce spojen s konfliktem stejného původu v Nigeru. Idea samostatného státu, která se objevuje v současnosti, je však zcela nová a její vliv se projevuje v podstatě až ke konci malijského konfliktu. (Lecocq, Klute, 2013; Klíma, 2012)

Celý fenomén radikalizace Tuaregů je samozřejmě komplexní. Často jsou zdůrazňovány takové faktory jako problém selhání státních institucí a politická marginalizace Tuaregů, ekonomické problémy či problém s desertifikací. (Kisangani, 2012; Lecocq, Klute 2013; Jubber, 2014; Saraceno, 2014) Významnou roli patrně hrála i příležitost, která stála na počátku konfliktu v 90. letech, a stejně tak při jeho znovuoobnovení, a to hlavně v roce 2012. Těmito příležitostmi byly konflikty v jiných zemích, kterých se Tuaregové účastnili. Šlo například o návrat ozbrojených tuarežských jednotek z války mezi Libyí a Čadem, který vedl ke konfliktu v Nigeru, a právě v Mali v 90. letech, či podobně destabilizační role tzv. Arabského jara a návrat Tuaregů z bojů v Libyi po roce 2011. (Klíma, 2012; Lecocq et al., 2013) Již zde si můžeme povšimnout zásadní

²⁰ Zde autor přejímá označení kolektivu autorů kolem Baze Lecocqa (2013, s. 1), kteří pod tuto skupinu řadí skupiny zapojené v „*násilném džihádu s ideologickými kořeny v Salafismu.*“

²¹ Blíže k historii rebelií Tuaregů a problémům v Mali například Lecocq (2010), Kisangani (2012) či Klute a Lecocq (2013), Lecocq et al. (2013).

role prostoru, který představuje Sahara, případně její jižní část Sahel. Tato oblast již při vzniku konfliktu v Mali nebyla tím, co by oddělovalo. Nebyla překážkou šíření konfliktu, nýbrž spíše prostorem, skrze který se konflikt šířil. To je způsobeno i charakterem aktérů, kteří zde působí.

Tuarežské hnutí v průběhu času nabíralo vícero podob. Toto hnutí v 90. letech přijalo název Lidové hnutí za osvobození Azawadu. (MPLA²²) Záhy se však v jeho rámci objevily neshody a MPLA se rozpadlo. Vznikla tak Lidová fronta za osvobození Azawadu (FPLA²³), Arabská islámská fronta Azawadu (FIAA), Revoluční armáda na osvobození Azawadu²⁴ a Lidové hnutí Azawadu.²⁵ (Lecocq, Klute, 2013) Konflikt v 90. letech byl definitivně ukončen v roce 1995 tzv. „plamenem míru z Timbuktu,“ kdy poslední bojové akce ukončila FIAA. (Klíma, 2012, s. 426) Kolem roku 2011 zde z Národního hnutí Azawadu (MNA²⁶), které vzniklo v roce 2010, vzniká Národní hnutí za osvobození Azawadu (MNLA²⁷). Tento přerod mělo na svědomí spojení s ozbrojenci, kteří se vrátili z konfliktu v Libyi a připojili se k MNA, což vedlo k remilitarizaci Tuaregů. Toto hnutí bylo navíc prvním, které otevřeně deklarovalo snahu o získání nezávislosti Azawadu. (Lecocq, Klute, 2013; Lecocq et al., 2013)

Mezi lety 2007 – 2009 již můžeme hledat počátky působení mudžahedínů v oblasti Mali. Tehdy se zde objevuje organizace AQIM²⁸ (al-Kaida v Islámském Maghrebu). AQIM vzniká původně jako Saláfistická skupina pro modlení a boj²⁹ v Alžírsku. V Mali nejprve působili jako dobrodinci, kteří rozdávali léky a peníze, čímž si získali podporu chudých či sociálně slabých Malijců. Postupně svou činnost začali propojovat s výkladem islámu skrze marabuty. (Bøås, Torheim, 2013; Klíma, 2012) Kromě AQIM zde později začaly působit například také organizace Ansar Dine³⁰ ³¹ či Hnutí za jednotu a džihád v Západní Africe (MUJAO³²). Mudžahedínům celkově nejde jen o území Azawadu, nýbrž o vládu

²² Mouvement Populaire de Libération de l'Azawad

²³ Front Populaire pour la Libération de l'Azawad

²⁴ Armée Révolutionnaire pour la Libération de l'Azawad

²⁵ Mouvement Populaire de l'Azawad

²⁶ Mouvement National de l'Azawad

²⁷ Mouvement National pour la Libération de l'Azawad

²⁸ Al-Qaeda in the Islamic Maghreb

²⁹ Group Salafiste pour la Prédication et le Combat.

³⁰ Ansâr ud Dîn.

³¹ Organizace vznikla kolem roku 2011 a později začala aktivně spolupracovat s AQIM. Otevřeně se radikálním islamistickým a džihádistickým hnutím stala kolem roku 2013. (Klute, 2013)

³² Mouvement pour l'Unité et le Jihad en Afrique de l'Ouest.

v celém Mali, a je proto nutné je odlišovat od separatistů z řad Tuaregů. MUJAO se navíc netají svými ambicemi na šíření džihádu po celé západní Africe. Rozlišení je tak nutné z hlediska cílů, prostředků, ale také ideologických východisek. (Lecocq et al, 2013; BBC News, 2013)

Na severu Mali od počátku konfliktu v lednu 2012 existovala poměrně pragmatická spolupráce mezi Tuaregy a mudžahedíny. Ta během 10 týdnů umožnila ovládnutí celého severu země. Vojenský puč, který se v rámci konfliktu odehrál 21. března téhož roku v Bamaku, pak už pouze přispěl k urychlení událostí na severu a velmi rychlému rozpadu vládních jednotek v boji o Azawad. (Lecocq, Klute, 2013; Bøås, 2015) V tento moment se ale ukázalo, že ve skutečnosti žádná reálná koalice neexistuje. Zatímco MNLA usilovalo jen o vytvoření samostatného sekulárního státu, tak cíle mudžahedínů byly širší. Snahy o šíření radikálního výkladu islámského práva v celém Mali se neslučovaly s představou MNLA. Tento rozpor se projevil ihned po vyhlášení samostatného Azawadu, kterému výrazně pomohl již zmíněný vojenský puč v Bamaku; ten zanechal armádu prakticky nefunkční. (Lecocq et al., 2013; Klíma, 2012; BBC News, 2013; Lecocq, Klute, 2013) To už ale konflikt v Mali začal přitahovat pozornost světové veřejnosti. Odezva Francie v podobě zahraniční intervence byla rychlá. Po žádosti Malijské vlády v lednu 2013 již francouzské jednotky operovaly v Mali. Spolu s nimi se do akce zapojil také ECOWAS a EU. (Lecocq, Klute, 2013) Právě intervence Francie byla taktéž velmi důležitou pro ulehčení intervence afrických států. (Diallo, 2017)

4 Heterarchie v prostoru Sahelu a Sahary a účast Nigeru na intervenci

Z našeho pohledu je zajímavá pozice afrických zemí ze společenství ECOWAS, respektive Nigeru. Ten vzhledem ke struktuře státu a historii stál před nepřijemným rozhodnutím. (Lecocq et al., 2013) Při rozhodování Nigeru, zda se účastnit či neúčastnit intervence v rámci mise AFISMA, totiž hrálo roli několik faktorů, které je třeba blíže rozebrat.

Pro lepší uvedení do kontextu je třeba zmínit, že Niger sám má historickou zkušenost s povstáním Tuaregů. Konflikty v Mali a Nigeru již v minulosti byly propojeny a přelévaly se z jedné země do druhé, i když v těchto případech nemůžeme mluvit o bližší spolupráci Tuaregů z Mali a Nigeru. (Kisangani, 2012) Pro oblast Sahelu je typická propustnost hranic. Toto souvisí s charakteristickým rysem heterarchie, která se na území Nigeru i Mali nachází.

Jak bylo již uvedeno, hranice jsou v tomto konceptu chápány spíše jako propojující prostor. (Hüsken, Klute, 2015) Tato propojenost se projevila například v roce 1990, kdy se fakticky konflikt z Nigeru přenesl do Mali v momentě, kdy byli prchající Tuaregové zatčeni v Mali, kde tento akt způsobil nepokoje. (Kisangani, 2012) V 90. letech nebyl ve smyslu tuarežských povstání Niger o nic klidnější než Mali a celý konflikt byl ukončen až na počátku nového tisíciletí, i když ne na dlouho. (Kisangani, 2012) Později v roce 2007 se nigerští Tuaregové taktéž účastnili bojů v Mali. (Pezard, Shurkin, 2015)

Zásadní pro rozhodnutí Nigeru o účasti na intervenci byly bezpečnostní faktory, které zejména působily skrze heterarchický charakter severu jeho území. Konflikt v Mali představoval významnou výzvu pro všechny západoafrické státy a pro Niger to platilo obzvláště. Ten byl ohrožen hned z několika důvodů. Prvním z bezpečnostních argumentů byla geografická blízkost a historická zkušenost. Nejenže je Niger sousedním státem, ale v minulosti již měl zkušenost s přeléváním konfliktu v této oblasti, jak bylo uvedeno výše. Argument regionální bezpečnosti zde byl umocněn rolí, kterou v konfliktu hrálo působení ozbrojených skupin a pašeráků v oblasti Sahary a samozřejmě pozice Tuaregů. (Haysom, 2014) Možnost nakažení konfliktem byla zcela zásadním argumentem pro intervenci. Již od počátku bylo široce zmiňováno, že konflikt v Mali musí nutně ovlivnit i situaci v Nigeru. Bývalý vůdce nigerských rebelů **Mohamed Anacko** se nechal slyšet, že: „*Populace na severu Mali a severu Nigeru jsou virtuálně v této oblasti totožné, samozřejmě, že zde je riziko.*“ (Prevost, 2012) Možnosti přenesení konfliktu i do Nigeru si byl nigerský prezident **Mahamadou Issoufou** velmi vědom. Pro Le Monde se již na začátku konfliktu v roce 2012 vyjádřil, že „*situace v Mali je pro nás velmi znepokojivá.*“ (Le Monde, 2012)

Samozřejmě s tímto se pojí i otázka etnicity. Konflikt v Mali nebyl evidentně etnický, avšak vzhledem k separatistickým snahám Tuaregů, kteří, jak již bylo několikrát zdůrazněno, žijí i v okolních zemích, byla právě tato otázka vznesena. Přeshraniční příbuznost Tuaregů z Mali a z Nigeru tak zde nabyla na důležitosti. Tuaregové v Nigeru dali jasně najevo, že intervence v Mali proti Tuaregům by mohla vést i k ozbrojenému povstání v Nigeru. (Lecocq et al., 2013; Pezard – Shurkin, 2015) Navíc někteří autoři upozorňují, že by mohly existovat nároky i na území v Nigeru. (Haysom, 2014) K tomuto **Mohamed Anacko** dodal: „*Naším zájmem je způsob, jakým to [situace v Mali] bude vyřešeno. Způsob řešení ovlivní možnost rozšíření do Nigeru.*“ (Prevost, 2012) Na druhou stranu jednoznačně nemůžeme mluvit o nějakém iredentismu.

(Lecocq, 2013) Niger a Mali jsou pro své podobnosti často srovnávány, mnohdy se však poukazuje na určité faktory, které tyto dvě země odlišují ve vztahu k Tuaregům. Nigerští Tuaregové již od 90. let usilovali spíše o nenásilnou cestu ke zlepšení své pozice. (Lecocq, 2013) Snaha o integraci Tuaregů v Nigeru byla historicky dlouhodobá. (Kisangani, 2012) Někdy je pak zdůrazňováno, že v současnosti dosáhli výraznější politické, společenské ale i vojenské integrace, což působilo jako faktor proti významnějšímu zapojení do konfliktu v Mali. (Pezard, Shurkin, 2015) To je možná i důvod proč **Mohamed Anacko** vyzýval Tuaregy v Mali k „*preferování dialogu před násilím*.“ (News24, 2012)

Kromě etnického propojení zde sehrává roli i další faktor, který se týká bezpečnosti. Sahara a Sahel představují typický příklad heterarchie. Tento prostor může představovat relativně nevyzpytatelný problém pro státy, na jejichž území se jeho část nachází. Jak již bylo zmíněno, heterarchie v současnosti mohou produkovat dva druhy aktérů paralelních států: „*nahrazující a deviantní*.“ (Bellagamba, Klute, 2008, s. 9, cit. dle Klute, 2013, s. 4) Druhým problémem tak byla otázka potenciálního působení těchto aktérů na území Nigeru. V tomto případě jsou Tuaregové spíše nahrazujícími aktéry – reálně představují moc, která je výzvou autoritě státu. (srov. Hüskén, Klute, 2015) Mudžahedíni jsou spíše deviantním aktérem. Tento problém musel být velmi výrazně zohledňován i při rozhodování o zásahu v Mali z pohledu Nigeru. V otázce bezpečnosti tak vyvstala otázka nejen tuarežských požadavků, ale i problematika mezinárodního terorismu, a to zvláště kvůli působení radikálně islamistických organizací v Mali. Některé z těchto organizací otevřeně proklamovaly, že jejich cíle nejsou omezeny jen na oblast Mali a mluvily i o šíření násilného džihádu v celé západní Africe. Ať už máme na mysli Ansar Dine, MUJAO či další, tyto organizace v prostředí špatně kontrolovatelného prostoru Sahary či Sahelu skutečně představovaly zásadní problém. Boj proti nim v momentě, kdy by již získaly silné pozice, by mohl být velmi obtížný a potenciálně by mohl zasáhnout i Niger. **Mahamadou Issoufou** se dokonce jednoznačně vyjádřil, že radikální islamismus v Nigeru „*je hrozbou*.“ (Bozonnet, 2013) I z tohoto důvodu se snažil volat po mezinárodní odpovědi. (Le Monde, 2015) Výzva k odpovědi vůči mudžahedínům se navíc projevovala ještě před intervencí Francie v Mali. **Issoufou** poukazoval na fakt, že „*tato hrozba není znepokojující jen pro Sahel, ale pro celý svět*.“ (Burgis, 2012) Mudžahedíni, jako deviantní substátní aktér, který působí v prostoru heterarchie, jsou chápáni jako zásadní bezpečnostní riziko. Je to velmi úzce spojeno s propustností hranic a propojujícím charakterem heterarchie v této oblasti. Toho si byl vědom právě

i **Issoufou**, když poukazoval na fakt, že by došlo k „afghanizaci Sahelu,“ protože v momentě, kdy by „AQIM ustavil teritorium v Mali, tak by usiloval i o teritorium v celé západní Africe...“ (Burgis, 2012) Navíc, vzhledem k obtížné kontrolovatelnosti území je Sahara/Sahel ideálním prostředím pro obchod s drogami, na který je napojeno právě působení mudžahedínů. Zejména je v této souvislosti zmiňována síť překupníků napojených na AQIM. (Hirsch, 2013) Tato komplexní síť vztahů a fungování substátních aktérů v prostoru Sahary odpovídá klasické heterarchii a představuje právě riziko i pro Niger.

Podobně i Tuaregové mohli představovat problém. Již v době konfliktu v Libyi **Issoufou** odmítl vyzbrojené Tuaregy vracející se z Libye. A v únoru 2011, tedy ještě před začátkem konfliktu v Mali, ohlásil program na ještě větší integraci. (Le Monde, 2012a) Vzhledem k tomu, že dle jeho názoru „...*nákaza [konfliktem z Mali] je vždy možná,*“ oznámil tlak na rozvoj pasteveckých oblastí, což se samozřejmě mělo významně dotknout právě Tuaregů. (Le Monde, 2012a; Le Monde, 2012) I přes to, Tuaregové mohli být výzvou. Jak zmiňuje **Sebastian Elischer** (2013), tak vzhledem k institucionální slabosti nebyl Niger příliš odolný vůči tuarežské rebelii. Konflikt se mohl přesunout již jen tím, že někteří vůdci rebelie v Mali, právě do Nigeru prchali. Ten tak měl závažný důvod, proč se klonit k intervenci.

Vzhledem k tomu, jakou pozici mají Tuaregové na Sahaře, mohla být otázka propojení konfliktu právě skrze toto etnikum pro Niger zásadní. Tento fakt podporuje i významná podobnost Nigeru a Mali, ať už mluvíme o historické koloniální zkušenosti severu Nigeru či později rebelii v 90. letech. Do jisté míry se podobají i některé strukturální a socioekonomické aspekty. (Pezard, Shurkin, 2015)

Pro Niger představovala podstatné ohrožení i otázka uprchlictví, v níž hraje klíčovou roli již několikrát zmiňovaná propustnost hranic v oblasti Sahary. V této oblasti se nachází mnoho stezek využívaných pašeráky či převaděči, a jejich význam se vznikem uprchlických vln jako důsledku konfliktu zesílil. Právě v roce 2012 pozorujeme nárůst populace uprchlíků z Mali v Nigeru přibližně o 50 tisíc. (UNHCR Population Statistics, 2018) Toto číslo není nikterak malé. Zvláště pro stát s životní úrovní a ekonomikou jako Niger může i takovéto množství přinést problémy.³³ Tento argument pak může posloužit nejen pro humanitární ospravedlnění, ale může působit i v rovině bezpečnostní. Zvláště pokud bereme

³³ Niger měl v roce 2012 hodnotu Human development indexu 0,336, což ho řadilo na nejspodnější příčku v rámci zkoumaných států. (HDI, 2018)

v úvahu rozsáhlost území, které Niger jen špatně kontroluje. Sahara je v tomto smyslu „útočištěm pašeráků,“ které je využíváno pro převaděčství. (Sieff, 2015)

Právě riziko blízkosti konfliktu vzhledem k propustnosti hranic tak představovalo zásadní faktor pro rozhodování. Toto riziko bylo zdůrazňováno i organizací ECOWAS (Haysom, 2014), ať už mluvíme o uprchlictví či možnosti nakažení konfliktem. Tuaregové zásadně vstupovali ještě jednou do rozhodování Nigeru, zda se zapojit do intervence. Tentokrát však spíše jako faktor, který přispíval k neúčasti na intervenci. **Mahamadou Issoufou** musel zvažovat reakci Tuaregů v Nigeru, a to i přesto, že reálně nikdy neexistovalo výraznější přeshraniční secesionistické propojení či alespoň spolupráce. (Lecocq, Klute, 2013; Haysom, 2014) Tuaregové totiž dali jasně najevo, že by mohli oponovat nigerské podpoře intervence ECOWAS. (Lecocq et al., 2013) Zásadní pro něj bylo rozlišení válčících stran. Toho si můžeme všimnout i na vyjádřeních **Mahamadou Issoufou**, který zejména zdůrazňoval problematiku terorismu a radikálního islamismu. (Burgis, 2012; Le Monde, 2015) Tím se vyhnul problému, kdy by musel podporovat intervenci proti Tuaregům. V situaci, kdy konflikt o Azawad mírně deeskaloval a v Mali začal být primárním konflikt mezi vládou a mudžahedíny, jednoznačně podporoval intervenci. (Lecocq et al., 2013)

Rozhodování o intervenci bylo z pohledu Nigeru a prezidenta **Issoufou** ovlivněno otázkami bezpečnosti v heterarchickém prostředí, které se těžko kontroluje a skrze které se mohl konflikt rozšířit, a kde působí aktéři, kteří představují výzvu státní moci a autoritě a tím představují bezpečnostní riziko. Při argumentování bezpečností z pohledu nárůstu konfliktu, otázky uprchlíků či například etnicity, může být pochopení prostoru státu, který není reálně ovládnán centrální mocí, zcela zásadní. Právě v těchto oblastech se objevují pro konflikty a intervence důležití aktéři. Heterarchie tak sehrává podstatnou roli pro rozhodování státu ohledně zahraniční a bezpečnostní politiky, jako systém, v němž se skloubí transnacionální prostor charakteristický propojováním různých lokálních substátních skupin, které zde zajišťují autoritu. Tento prostor tak představuje bezpečnostní výzvu pro stát. Ta se projevila i v otázce konfliktu v Mali a hrála důležitou roli pro rozhodnutí Nigeru účastnit se konfliktu. Volný prostor, otevřené hranice a autorita, kterou v regionu představují substátní aktéři spolu s uprchlictvím, které je díky špatně kontrolovatelným hranicím v této oblasti zásadní, tak nakonec vedly k účasti Nigeru na intervenci.

Závěrem – bezpečnost a heterarchie

Cílem této statě bylo interpretovat důvody, které vedly Niger k účasti na intervenci v Mali, a to v rámci konceptu heterarchie. Zejména bylo upozorněno na bezpečnostní faktory, jako je blízkost konfliktu a jím možná nákaza či charakter prostoru Sahary a Sahelu. Tyto důvody je však nutné chápat širěji v kontextu konceptu heterarchie. Ten umožňuje pochopit, jakým způsobem fungují prostory, které se zdají bez vlády. Umožňuje nám porozumět fungování prostoru, kde se setkávají různí substánční aktéři, kteří mohou představovat rezistence vůči státu či ho nahrazovat na daném území. Porézní hranice a přeshraniční působení Tuaregů a dalších skupin mohly mít za následek jednoduché přelití konfliktu z Mali do Nigeru, jako tomu bylo již v minulosti. Neméně důležitá byla i zkušenost, kterou s těmito problémy Niger měl, a v otázce možného nakažení sehrála podstatnou roli. Přítomnost radikálních islamistických skupin v této oblasti a jednoduchost rozšíření jejich aktivit do Nigeru navíc přispěly k ještě výraznějším obavám. Heterarchické uspořádání oblastí Sahelu a Sahary, ve kterém se různí substánční aktéři jednoduše pohybují, tak přispělo k intervenci Nigeru.

Tato práce tak kromě interpretace účasti Nigeru na intervenci, poukázala na zajímavý koncept, jehož inkorporace do výzkumu intervencí a bezpečnosti v Africe se zdá být vysoce relevantní. Koncept heterarchie umožňuje pochopit fungování rozsáhlých oblastí, které jsou ale zásadní pro zahraniční politiku států. Právě na příkladu Nigeru a důvodů, zda bude intervenovat je dobře vidět, jak podstatné je pochopení fungování takových území. Ty totiž představují nejen prostor pro výměnu a obchod, ale také místo, skrze které se mohou šířit konflikty či ho mohou využívat různé ozbrojené skupiny. I ty tedy hrály v rozhodování Nigeru důležitou roli, protože zaměření intervence právě proti radikálním islamistickým skupinám umožnilo s intervencí souhlasit i nigerským Tuaregům, kteří by intervenci proti Tuaregům v Mali jinak nepodpořili. Mali samozřejmě stále čeká dlouhá cesta, která by měla zahrnovat větší míru integrace Tuaregů do společnosti a státu. To, že Niger z tohoto pohledu působí stabilněji, neznamená, že by tyto obtížně kontrolovatelné příhraniční oblasti neměl řešit. Je tomu právě naopak, ač na územích, kam ne vždy státní autorita dosahuje, je tato nahrazována autoritou substánčních aktérů (například Tuaregů), tak to neznamená, že tito aktéři jsou schopni bránit pronikání radikálních ozbrojených skupin, obchodu s drogami či pašeráctví. Potenciálně tak tyto oblasti mohou představovat problém i v situacích mimo konflikty. Je však nutné

nalézt vhodnou formu spolupráce s těmito substátními aktéry. Nigeru se do jisté míry daří této spolupráci prostřednictvím integrace Tuaregů dosahovat, avšak i přesto v obdobích nestability v okolních státech musí řešit rizika, která tento prostor přináší.

Výzkumu těchto oblastí by proto měl být věnován výrazný prostor v rámci bezpečnostních studií a mezinárodních vztahů v Africe, zejména pak v oblasti Sahary. Různé skupiny působící v oblastech Sahary jsou totiž důležité vzhledem k pochopení fungování mezinárodních vztahů, konfliktů či intervencí v tomto regionu. Tento fakt je zásadní i z toho důvodu, že vnitrostátní politika je jen těžko oddělitelná od mezinárodních vztahů při výzkumu Afriky. Koncept heterarchie pak může přinést zajímavý a důležitý nástroj pro pochopení propojení vnitrostátní a mezinárodní politiky. Fungování příhraničních prostorů a substátních aktérů, kteří v nich působí, by tak mělo být důležitou složkou pochopení konfliktů a dalších fenoménů, které se na ně váží. Může nám tedy posloužit nejen jako nástroj pro analýzu intervencí, ale například i separatismu, radikalismu či nelegálního obchodu.

Literatura:

- AYDIN, A. 2012. *Foreign Powers and Intervention in Armed Conflicts*. Stanford, California: Stanford Security Studies, 2012. 212 s. ISBN 978-0-8047-8281-4.
- AYOUB, M. 1989. The Third World in the System of States: Acute Schizophrenia or Growing Pains? In *International Studies Quarterly*, roč. 33, 1989, č. 1. e-ISSN 1468-2478. s. 67 – 79
- AYOUB, M. 2002. Inequality and Theorizing in International Relations: The Case for Subaltern Realism. In *International Studies Review*, roč. 4, 2002, č. 3. E-ISSN 1521-9488. s. 27 – 48
- BALCH-LINDSAY, D. – ENTERLINE, A. J. – JOYCE, K. A. 2008. Third party intervention and Civil War Process. In *Journal of Peace Research*, roč.45, 2008, č. 3. e-ISSN 1460-3578. s. 345 – 363.
- BBC NEWS. 2013. Mali crisis: Key players. 12. března 2013. [online] [cit. 23. 7. 2018]. Dostupné na internetu: <http://www.bbc.com/news/world-africa-17582909>.
- BØÅS, M. – TORHEIM, L. E. 2013. The international intervention in Mali: "Desert blues" or a new beginning?. In *International Journal*, roč. 68, 2013, č. 3. e-ISSN 2052-465X. s. 417 – 423.

- BELLAGAMBA, A – KLUTE, G. 2008. "Tracing Emergent Powers in Contemporary Africa – Introduction." In BELLAGAMBA, A – KLUTE, G. (eds.) *Beside the State: emergent powers in contemporary Africa*. Collogne: Köppe, 2008. ISBN 3896452541, s. 7 – 21
- BØÅS, M. 2015. Crime, Coping, and Resistance in the Mali-Sahel Periphery. In *African Security* roč. 8, 2015, č. 4, e. ISSN 1939-2214. s. 299 – 319.
- BOZONNET, C. 2013. Niger remains wary of Mali crisis on its doorstep. In *The Guardian*, 5. března 2013. [online]. [cit. 23. 7. 2018]. ISSN 1756-3224. Dostupné na internetu: <https://www.theguardian.com/world/2013/mar/05/niger-conflict-mali-army>
- BUENO DE MESQUITA, B – DOWNS, G W. 2006. Intervention and democracy. In *International Organization*, roč. 60, 2006, č. 3, e-ISSN 1531-5088. s. 627 – 649.
- BURGIS, T. 2012. Niger leader urges action on Mali. In *Financial Times* 12. června 2012 [online].[cit. 13. 12. 2018]. ISSN 0307-1766. Dostupné na internetu : <https://www.ft.com/content/37f4b60e-b49a-11e1-bb68-00144feabdc0>.
- CARMENT, D. – JAMES, P. – TAYDAS, Z. 2009. The Internationalization of Ethnic Conflict: State, Society and Synthesis. In *International Studies Review*, roč. 11, 2009, č. 1, e-ISSN 1521-9488. s. 63 – 86.
- CARMENT, D. – JAMES, P. 1996. Two-Level Games and Third-Party Intervention: Evidence from Ethnic Conflict in the Balkans and South Asia. In *Canadian Journal of Political Science* roč. 29, 1996, č. 3. e-ISSN 1744-9324. s. 521 – 554.
- CHABAL, P. – DALOZ, J.-P. 1999. *Africa Works: Disorder as Political Instrument*. Oxford: James Currey Publishers, 1999. ISBN 0-253-21287-1. 192 s.
- CHABAL, P. – FEINMAN, G. – SKALNIK, P. 2004. Beyond State and Empires: Chiefdoms and Informal Politics. In *Social Evolution & History* roč. 3, č. 1. ISSN 1681-4363. s. 22 – 40.
- COLLIER, P. – HOEFFLER, A. 1998. On economic causes of civil war. In *Oxford Economic Papers* roč. 50, č. 4, e-ISSN 1464-3812. s. 563 – 573.
- DAVIES, M. 2009. Wittfogel's Dilemma: Heterarchy and Ethnographic Approaches to Irrigation Management in Eastern Africa and Mesopotamia. In *World Archaeology*, roč. 41, č.1, e-ISSN 1470-1375. s. 16 – 35.

- DIALLO, T. 2017. Tuareg separatists seize north Mali town in battle. In *Reuters*, 12. červenec 2017 [online]. [cit. 13. 12. 2018]. Dostupné na internetu: <https://www.reuters.com/article/us-mali-security/tuareg-separatists-seize-north-mali-town-in-battle-idUSKBN19X2CC>
- ELBADAWI, I. A. – SAMBANIS, N. 2000. *External Interventions and the Duration of Civil Wars*. Príspevek prednesený na konferencii The Economics and Politics of Civil Conflicts, Princeton University, NJ, 18 – 19. března 2000. [online]. [cit. 23. 7. 2018]. Dostupné na internetu: <http://www.peacepalacelibrary.nl/ebooks/files/373430892.pdf>.
- ELISCHER, S. 2013. After Mali Comes Niger. In *Foreign Affairs* 13. prosince 2013 [online] [cit. 13. 12. 2018]. ISSN 0015-7120. Dostupné na internetu: <https://www.foreignaffairs.com/articles/mali/2013-02-12/after-mali-comes-niger>.
- ERDMANN, G. – BASEDAU, M. 2008. Party systems in Africa: Problems of categorising and explaining party systems. In *Journal of Contemporary African Studies* roč. 26, 2008, č. 3. e-ISSN 1469-9397. s. 241 – 258.
- FEARON, J. D. 2003. Ethnic and Cultural Diversity by Country. *Journal of Economic Growth* roč. 8, 2003, č. 2. e-ISSN 1573-7020. s. 195 – 222.
- FEARON, J. D. 2003a. Replication data for: Ethnic and Cultural Diversity by Country. [online]. [cit. 23. 7. 2018] Dostupné na internetu: <https://web.stanford.edu/group/ethnic/publicdata/publicdata.html>.
- FEINMAN, G. – PRICE, D. (eds.) 2007. *Archaeology at the Millennium: a Sourcebook*. New York: Springer, 2007. ISBN 978-0-387-72610-6. 508 s.
- FINNEMORE, M. 2003. *The Purpose of Intervention: Changing Beliefs About the Use of Force*. Ithaca: Cornell University Press, 2003. ISBN 978-0801489594. 184 s.
- FORDHAM, B. O. 2007. Revisionism reconsidered: Exports and American intervention in World War I. In *International Organization*, roč. 61, 2007, č. 2. e-ISSN 1531-5088. s. 277 – 310.
- FORDHAM, B. O. 2008. Power or plenty? Economic interests, security concerns, and American intervention. In *International Studies Quarterly* roč. 52, 2008, č. 4, s. 737 – 758. e-ISSN 1468-2478
- GENT, S. E. 2007. Strange Bedfellows: The Strategic Dynamics of Major Power Military Interventions. In *The Journal of Politics*, roč. 69, 2007, č. 4. e-ISSN 1468-2508. s. 1089 – 1102.

- GENT, S. E. 2008. Going in When It Counts: Military Intervention and the Outcome of Civil Conflicts. In *International Studies Quarterly*, roč. 52, 2008, č. 4. e-ISSN 1468-2478. s. 713 – 735.
- HANSEN, T. B. – STEPPUTAT, F. 2006. Sovereignty Revisited. In *Annual Review of Anthropology*, roč. 35, 2006, č. 1. e-ISSN 1545-4290. s. 295 – 315.
- HANSOM, H. 2009. Mapping Conflict: Heterarchy and Accountability in the Ancient Capital of Buganda. In *The Journal of African History*, roč. 50, 2009, č. 2. e-ISSN 1469-5138. s. 176 – 202.
- HAYDEN, B. 2007. Richman, Poorman, Beggarman, Chiefs: The Dynamics of Social Inequality. In FEINMAN, G., PRICE, D. (eds.) *Archaeology at the Millennium: a Sourcebook*. New York: Springer, 2007. ISBN 978-0-387-72610-6. s. 231 – 272.
- HAYSOM, S. 2014. *Security and humanitarian crisis in Mali*. Working paper, Humanitarian Policy Group, London, 2014. [online] [cit. 23. 7. 2018]. Dostupné na internetu: <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/8829.pdf>.
- HDI. UNDP 2018 [online] [cit. 9. 1. 2019] Dostupné na internetu :<http://hdr.undp.org/en>.
- HIRSCH, A. 2013. Cocaine flows through Sahara as al-Qaida cashes in on lawlessness. In *The Guardian* 2. května 2013 [online] [cit. 13. 12. 2018]. ISSN 1756-3224. Dostupné na internetu : <https://www.theguardian.com/world/2013/may/02/cocaine-flows-through-sahara-al-qaida>
- HOEFFLER, A. 2014. Can international interventions secure the peace? In *International Area Studies Review*, roč. 17, 2014, č. 1. e-ISSN 2049-1123. s. 75 – 94.
- HÜSKEN, T – Klute, G. 2015. Political Orders in the Making: Emerging Forms of Political Organization from Libya to Northern Mali. In *African Security*, roč. 8, 2015, č. 4. e-ISSN 1939-2214. s. 320 – 337.
- JACKSON, R. 2002. Violent Internal Conflict and the African State: Towards a Framework of Analysis. In *Journal of Contemporary African Studies*, roč. 20, 2002, č. 1. e-ISSN 1469-9397. s. 29 – 52.
- JERVIS, R. 1978. Cooperation Under the Security Dilemma. In *World Politics*, roč. 30, 1978, č. 2. e-ISSN 1086-3338. s. 167 – 214.
- JUBBER, N. 2014. Mali's Nomads: Bulwarks Against Jihad. In *World Policy Journal*, roč. 31, 2014. E-ISSN 1936-0924. s. 65 – 74.

- KATHMAN, J. D. 2010. Civil War Contagion and Neighboring Interventions. In *International Studies Quarterly*, roč. 54, 2010, č. 4. e-ISSN 1468-2478. s. 989 – 1012.
- KATHMAN, J. D. 2011. Civil war diffusion and regional motivations for intervention. In *The Journal of Conflict Resolution*, roč. 55, 2011, č. 6. e-ISSN 1552-8766. s. 847 – 876.
- KISANGANI, E. F. 2012. The Tuaregs' Rebellions in Mali and Niger and the U.S. Global War on Terror. *International Journal on World Peace*, roč. 29, 2012, č. 1. ISSN 0742-3640. s. 59 – 97.
- KLÍMA, J. 2012. *Dějiny Afriky*. Praha: NLN. ISBN 978-80-7422-189-7. 688 s.
- KLUTE, G. 2013. African Political Actors in „Ungoverned Spaces“: Towards a Theory of Heterarchy. In KLUTE, G. – SKALNÍK, P. (eds.). *Actors in Contemporary African Politics*. Hradec Králové: LIT VERLAG a Philosophical Faculty University of Hradec Králové, 2013. ISBN 978-3-643-90443-0. s. 1 – 24.
- LE MONDE. 2012. Mahamadou Issoufou : "La situation au Mali nous préoccupe beaucoup". 14. únor 2012 [online].[cit. 13. 12. 2018] ISSN 0395-2037. Dostupné na internetu: https://www.lemonde.fr/international/article/2012/02/14/mahamadou-issoufou-la-situation-au-mali-nous-preoccupe-beaucoup_1643111_3210.html.
- LE MONDE. 2012a. „Le point sur la situation au Mali en cinq questions.“ 2. dubna 2012 [online] [cit. 13. 12. 2018] ISSN 0395-2037. Dostupné na internetu: https://www.lemonde.fr/afrique/article/2012/04/02/le-point-sur-la-situation-au-mali-en-cinq-questions_1678918_3212.html.
- LE MONDE. 2015. Pour le président du Niger, « il faut une riposte internationale » face au danger du terrorisme. 12. leden 2015 [online].[cit. 13. 12. 2018] ISSN 0395-2037. Dostupné na internetu: https://www.lemonde.fr/afrique/article/2015/01/12/pour-le-president-du-niger-il-faut-une-riposte-internationale-face-au-danger-du-terrorisme_4554559_3212.html.
- LECOCQ, B. – KLUTE, G. 2013. Tuareg separatism in Mali. In *International Journal*, roč. 68, 2013, č. 3. e-ISSN 2052-465X. s. 424 – 434.
- LECOCQ, B. et al. 2013. *One Hippopotamus and Eight Blind Analysts: A multivocal analysis of the 2012 political crisis in the divided Republic of Mali Extended Editors Cut*. Working paper, Leiden University, Institute of History, 2013. [online] [cit. 23. 7. 2018]. Dostupné na internetu: <http://media.leidenuniv.nl/legacy/lecocq-mann-et-al---one-hippo-8-blind-analysts-editors-cut.pdf>.

- LECOCQ, B. 2010. *Disputed desert: Decolonisation, Competing Nationalisms and Tuareg Rebellions in Northern Mali*. Leiden: Brill, 2010. ISBN 978-90-04-19028-3. 392 s.
- LECOCQ, B. 2013. Northern Mali: A long and complicated conflict. In *ZiF-Mitteilungen*, 2013, č. 3. s. 21–26. ISSN 1611-9614 [online] [cit. 23. 7. 2018]. Dostupné na internetu: <https://www.uni-bielefeld.de/ZiF/Publikationen/Mitteilungen/Aufsaeetze/2013-3-Lecocq.pdf>.
- LEKTZIAN, D. – Regan, P. M. 2016. Economic sanctions, military interventions, and civil conflict outcomes. In *Journal of Peace Research*, roč. 53, 2016, č. 4. e-ISSN 1460-3578. s. 554 – 568.
- MALAQUIAS, A. 2001. Reformulating International Relations Theory: African Insights and Challenges. In DUNN Kevin C., SHAW Timothy M. (eds.). *Africa's Challenge to International Relations Theory*. New York: Palgrave, 2001. ISBN 0-333-71708-2. s. 11–28.
- MASON, D. T. – FETT, P. J. 1996. How civil wars end. In *Journal of Conflict Resolution*, roč. 40, 1996, č. 4. e-ISSN 1552-8766. s. 546 – 568.
- MCDOUGALL, J. – SCHEELE, J. (eds.) 2012. *Saharan Frontiers: Space and Mobility in Northwest Africa*. Bloomington: Indiana University Press, 2012. ISBN 978-0-253-00131-3. 291 s.
- MCGREGOR, A. 1999. Quagmire in west Africa: Nigerian Peacekeeping in Sierra Leone (1997–1998). In *International Journal*, roč. 54, 1999, č. 3. e-ISSN 2052-465X. s. 482 – 501.
- MCINTOSH, R. 2000. Clustered Cities of the Middle Niger. In ANDERSON D., RATHBONE R. (eds.) 2000. *Africa's Urban Past*. Oxford: James Curry Publishers, 2000. ISBN 978-0-83255-761-7. s. 19 – 35.
- MELLO, P. A. 2014. *Democratic Participation in Armed Conflict*. New York: Palgrave Macmillan. ISBN 978-0-230-24115-2. 252 s.
- NEWS24. 2012. Niger warns of new Tuareg rebellion. 22. leden 2012 [online] [cit. 13. 12. 2018]. Dostupné na internetu: <https://www.news24.com/Africa/News/Niger-warns-of-new-Tuareg-rebellion-20120122>.
- NYE, J. S. 2007: *Understading International Conflicts: An Introduction to Theory and History*. 6. vyd. New York: Pearson-Longman Publishers, 2017. ISBN 978-0321393951. 320 s.
- PEARSON, F. S. 1974. Foreign Military Interventions and Domestic Disputes. In *International Studies Quarterly*, roč. 18, č. 3. e-ISSN 1468-2478. s. 259 – 290.

- PEARSON, F. S. 1974a. Geographic Proximity and Foreign Military Intervention. In *The Journal of Conflict Resolution*, roč. 18, 1974, č. 3. e-ISSN 1552-8766. s. 432 – 460.
- PEZARD, S. – SHURKIN, M. 2015. *Achieving Peace in Northern Mali*. Santa Monica: Rand Corporation. ISBN 978-0-8330-8823-9. 132 s.
- PREVOST, N. 2012. Analysis: Tuareg uprising in Mali threatens neighbor Niger. In Reuters 3. května 2012 [online] [cit. 13. 12. 2018]. Dostupné na internetu: <https://www.reuters.com/article/us-niger-tuareg/analysis-tuareg-uprising-in-mali-threatens-neighbor-niger-idUSBRE8420AM20120503>.
- PROUZA, J. – HORÁK, J. 2015. Small but Substantial: What Drives Ghana's Contributions to UN Peacekeeping Missions? In *CEJISS*, roč. 9, 2015, č. 2. e-ISSN 1802-548X. s. 204 – 226.
- REGAN, P. M. 1996. Conditions of Successful Third-Party Intervention in Intrastate Conflicts. In *Journal of Conflict Resolution*, roč. 40, 1996, č. 2. e-ISSN 1552-8766. s. 336 – 359.
- REGAN, P. M. 1998. Choosing to Intervene: Outside Interventions in Internal Conflicts. In *The Journal of Politics*, roč. 60, 1998, č. 3. e-ISSN 1468-2508. s. 754 – 779.
- REGAN, P. M. 2002. *Civil Wars and Foreign Powers: Interventions and Intrastate Conflict*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 2002. ISBN 978-0472088768. 184 s.
- REGAN, P. M. 2010. Interventions into Civil Wars: A Retrospective Survey with Prospective Ideas. In *Civil Wars*, roč. 12, 2010, č. 4. e-ISSN 1743-968X. s. 456 – 476.
- REGAN, P. M. – AYDIN, A. 2006. Diplomacy and Other Forms of Intervention in Civil Wars. In *The Journal of Conflict Resolution*, roč. 50, 2006, č. 5. e-ISSN 1552-8766. s. 736 – 756.
- REGAN, P. M. – MEACHUM, S. M. 2014. Data on interventions during periods of political instability. In *Journal of Peace Research*, roč. 51, 2014, č. 1. e-ISSN 1460-3578. s. 127 – 135.
- REYNAL-QUEROL, M. 2002. Ethnicity, Political Systems, and Civil Wars. In *The Journal of Conflict Resolution*, roč. 46, 2002, č. 1. e-ISSN 1552-8766. s. 29 – 54.
- ROSENAU, J. N. 1969. Intervention as a Scientific Concept. In *The Journal of Conflict Resolution*, roč. 13, 1969, č. 2. e-ISSN 1552-8766. s. 149 – 171.

- SARACENO, F. 2014. Reflections on Azawad Crisis and Malian Democracy: The Statehood, its Deficiencies and Inclusion Failure. In *Journal of Asian and African Studies*, roč. 50, 2014, č. 3. e-ISSN 1745-2538. s. 1 – 16.
- SCHEELE, J. – MCDOUGALL, J. 2012. Introduction: Time and Space in the Sahara. In: MCDOUGALL, J., SCHEELE, J. (eds.). *Saharan Frontiers: Space and Mobility in Northwest Africa*. Bloomington: Indiana University Press, 2012. ISBN 978-0-253-00131-3. s. 1 – 21
- SCHEELE, J. 2010. Traders, Saints, and Irrigation: Reflections on Saharan Connectivity. In *The Journal of African History*, roč. 51, 2010, č. 3. e-ISSN 1469-5138. s. 281 – 300.
- SCHEELE, J. 2012. Garage or Caravanserail: Saharan Connectivity in Al-Khalīl, Northern Mali. In: MCDOUGALL J., SCHEELE J. (eds.). *Saharan Frontiers: Space and Mobility in Northwest Africa*. Bloomington: Indiana University Press, 2012. ISBN 978-0-253-00131-3. s. 222 – 237.
- SIEFF, K. (2015). A smugglers' haven in the Sahara. *Washington Post* 20. července 2018. [online] [cit. 13. 12. 2018]. ISSN 0097-8167. Dostupné na internetu: https://www.washingtonpost.com/sf/world/2015/07/20/a-remote-city-of-smugglers/?utm_term=.841036f8833f.
- SULLIVAN, P. L. – KOCH, M. T. 2008. *Military Intervention by Powerful States (MIPS) – Codebook*. B.m.: b.v. [online] [cit. 23. 7. 2018]. Dostupné na internetu: <https://dataverse.harvard.edu/dataset.xhtml?persistentId=hdl:1902.1/15519>
- SULLIVAN, P. L. – KOCH, M. T. 2009. Military Intervention by Powerful States, 1945–2003. In *Journal of Peace Research*, roč. 46, 2009, č. 5. e-ISSN 1460-3578. s. 707–718.
- TAYLOR, I. 2010. *The International Relations of Sub-Saharan Africa*. London, NY: Continuum. ISBN 978-0-8264-3401-2. 192 s.
- TESHOME, W. 2008. Ethnicity and Political Parties in Africa: The Case of Ethnic-based Parties in Ethiopia. *The Journal of International Social Research*, roč. 1, 2008, č. 5. e-ISSN 1307-9581. s. 780 – 809.
- THOMSON, A. 2010. *Introduction to African Politics*. 3. vyd. London and New York: Routledge. ISBN 0-203-85794-1. 291 s.
- TILLEMA, H. K. 1989. Foreign Overt Military Intervention in the Nuclear Age. In *Journal of Peace Research*, roč. 25, 1989, č. 2. E-ISSN 1460-3578. s. 179 – 196.

- TILLEMA, H K. – VAN WINGEN, J. R. 1982. Law and Power in Military Intervention: Major States after World War II. In *International Studies Quarterly*, roč. 26, č. 2. e-ISSN 1468-2478. s. 220 – 250.
- UNHCR POPULATION STATISTICS. UHCR: The UN Refugee Agency, 2018. [online] [cit. 9. 1. 2019]. Dostupné na internetu : <http://popstats.unhcr.org>
- WALTZ, K. 1979. *Theory of International Politics*. Boston: McGraw-Hill. ISBN 978-1-57766-670-7. 251 s.
- WHITEHOUSE, B. – STRAZZARI, F. 2015. Introduction: Rethinking Challenges to State Sovereignty in Mali and Northwest Africa. In *African Security*, roč. 8, 2015, č. 4. e-ISSN 1939-2214. s. 213 – 226.
- YOON, M. Y. 2005. Internal Conflicts and Cross-Border Military Interventions in Sub-Saharan Africa in the Post-Cold War Era. In *Journal of Political and Military Sociology*, roč. 33, 2005, č. 2. ISSN 0047-2697. s. 277 – 293.